Mondialisation.ca
Centre de recherche sur la mondialisation

Dupli poraz tužilaštva suda BiH u Sarajevu

Par Stefan Karganović

Analyses: THE BALKANS

Mondialisation.ca, 23 mars 2011

23 mars 2011

Током прошле недеље, Тужилаштво Државног Суда БиХ у Сарајеву имало је врло лошу срећу.

У понедељак 14. марта, 2011. године, тужилаштво Државног суда Босне и Херцеговине доживело је велику бламажу од које би се, да је реч о нормалном друштву и нормалном правном систему, тешко и мукотрпно опоравило.

У предмету *Душко Јевић и други* (X-KR-09/823-1), који су оптужени за геноцид и којима се суди за убијање заробљеника у складишту земљорадничке задруге у Кравици у јулу 1995. године после пада Сребренице, тужилаштво је тога дана извело свог сведока под заштитном ознаком С-100 да у директном испитивању посведочи на одређене околности из оптужнице. У једном тренутку, сведок С-100 је одбио да даље одговара на питања тужиоца Ибре Булића, чији је сведок био, и обратио се судском већу. „Ја имам нешто да вам кажем," рекао је сведок бојажљиво судијама уз молбу да му то буде допуштено. После кратког комешања и консултовања међу члановима већа (председавајућа Мира Смајловић, чланови Митја Козамерник и Зоран Божић) сведок је добио дозволу да каже шта га тишти.

Када је сведок поново узео реч, оно што је саопштио деловало је као права бомба. Рекао је да се ограђује од својих ранијих изјава у предпретресном поступку и сведочења које је дао пред судом до тог тренутка. „Не могу да наставим са сведочењем," рекао је сведок С-100, „зато што желим да почнем да говорим истину." Објаснио је већу и широј јавности да су искази које је до тада давао били лажни и да је оптужене за злочин у Кравици теретио против своје воље и без стварних сазнања о њиховој кривици. То је чинио само зато што је био подвргнут неиздржљивим претњама и уценама истражитеља тужилаштва Суда БиХ који је био задужен за тај предмет, Бајра Куловца. Као последица пометње коју је овај неочекивани обрт изазвао, претрес је био прекинут и наставак је био заказан за четвртак. 17. март, пре подне.

Испитивање овог сведока настављено је 17. марта. Тужилац Ибро Буловић борио се свим расположивим средствима да се снађе у новонасталој по тужилаштво и по њега лично крајње непријатној ситуацији. У пркос свим наваљивањима, сведок С-100 чврсто је остао при својој тврдњи, коју је неколико дана пре тога изнео на јавном претресу, да је од стране истражитеља Куловца био подвргнут страховитој психичкој тортури да потпише изјаву која би се „уклапала" са оптужницом. Истражитељ му је при томе претио да располаже изјавама других лица који сведока оптужују за учешће у истом злочину за који се терете оптужени и да ће се у случају несарадње сведок С-100 наћи на оптуженичкој клупи. У четвртак, сведок је тачку по тачку негирао све кључне

тврдње из лажног исказа који је пре тога он био присиљен да потпише.

Како ће се већа у предмету *Јевић и други* коначно одредити према овом прворазредном судском скандалу нешто је што тек предстоји да се види. Њему остаје могућност да након професионалног „вагања“ свих релевантних околности изведе закључак који је најмање опасан по кредибилитет суда, а то је да је сведок С-100 заправо говорио истину од самог почетка а да је касније, из неких неразјашњених разлога, одлучио да лажно оптужи истражитеља Бајру Куловца и његовог шефа, тужиоца Ибру Булића, за застрашивање и недозвољен покушај навођења на давање лажног исказа. У том сценарију, замисливо је да ће исказ који сведок С-100 сада одбацује бити уврштен у доказни материјал, док ће чин накнадног одбацивања тог исказа и разлоге за то већа Суда БиХ једноставно игнорисати.

Међутим, без обзира на углавном предвидљиву реакцију Суда БиХ, овај обрт у предмету *Јевић и остали* представља бомбу не само за процес који се тренутно у Сарајеву води против оптужених у предмету Кравица, већ и много шире.

Конкретно што се тиче овог предмета и праксе тужилаштва када је реч о припреми сведока и прикупљању доказа, отвара се очигледно питање могуће кривичне одговорности за вршење противзаконитог утицаја на сведока. Да би се то питање разјаснило, под предпоставком да се ради о Великој Британији, САД, или било којој земљи са сређеним правним установама, већ до сада догодиле би се бар две ствари. Главни тужилац Суда БиХ, Милорад Барашин, отворио би интерну истрагу а тужилац Ибро Булић повукао би се из предмета Јевић све док таква истрага не би установила његову невиност у случају који по својој природи представља један од најтежих облика нарушавања основних постулата правног поступка. Ни једно ни друго још се није догодило и без снажног притиска споља вероватноћа је веома незнатна да ће се у том смислу ишта догодити.

Али у ширим оквирима овај несвакидашњи инцидент није само унутрашња ствар тужилаштва Суда БиХ у Сарајеву. Сада се оправдано може поставити неколико крупних питања: поред сведока С-100 за кога смо управо сазнали, колико је још сведока у разним предметима пред Судом БиХ давало сличне изнуђене лажне изјаве? Како су се ти лажни докази одразили на утврђивање чињеничког стања и на изрицање казне у тим предметима?

Подједнако непријатно за тужилаштво било је и сведочење у својству вештака др Љубише Симића 16. и 18. марта у једном другом предмету који је везан са Сребреницу, *Пелемиш и Перић*. Оптужени у овом случају терете се за геноцид на основи помагања у убијању ратних заробљеника 16. јула 1995. године у Пилици, након што су неколико дана пре тога српске снаге заузеле Сребреницу. Главна тачка оптужнице базира се на познатој верзији догађаја у Пилици коју је изнео „крунски сведок“ Дражен Ердемовић и она гласи да су оптужени учествовали у погубљењу 1,200 заробљеника. Анализа др Симића била је усмерена на то да утврди да ли расположиви форензички докази за Пилицу подржавају такву оптужбу или не.

Закључак који је извео др Симић након разматрања резултата ексхумације примарне гробнице у Пилици био је да она садржи између 115 (по њему) и 124 (по вештаку Тужилаштва Рифату Кешетовићу, што је он био спреман да прихвати) погубљених лица. Поред тога, др Симић је прихватио да су посмртни остаци још 32 лица у четири гробнице из комплекса Чанчари цеста могли бити из Пилице зато што су били

повезани са њом ДНК подударношћу. Али укупна цифра коју то даје је око 150, далеко испод броја од преко 1,000 на коме је инистирало тужилаштво. Поред тога што се ослањало на сведочење Ердемовића, како је тужилаштво форензички правдало своју тврдњу?

Њихов форензички стручњак Рифат Кешетовић изнео је тезу да све посмртне остатке из четири секундарне гробнице, а не само 32 који су били повезани ДНК подударношћу, треба додати остацима из примарне гробнице, што би збир повећало за неколико стотина. Поред овога, он је тврдио да три додатне секундарне гробнице, које су биле „повезане“ са оних четири, али не директно са примарном гробницом Пилица, такође у целости садрже жртве из Пилице, што би додало још неколико стотина потенцијалних жртава укупном збиру. На основу такве анализе, Кешетовић је израчунао да је идентификовано 1,052 жртава Пилице, дакле само нешто мање од цифре коју је изнео Ердемовић. Суштина Кешетовићевог вештачења је било да ДНК доказе треба узети у обзир када иду у прилог тужилаштву, али да се њихов недостатак може занемарити онда када их нема.

Др Симић се снажно одупро том гледишту и заступао је тезу да су посмртни остаци у секундарним гробницама, са изузетком оних који су ДНК доказима били повезивали са примарном, могли бити донесени од било куда и да би то било чиста предпоставка тврдити да потичу из Пилице а не са неке друге локације. Истовремено, он је увео у записник 13 аутопсијских извештаја форензичких стручњака Хашког трибунала, од којих се многи односе на ексхумацију у Пилици, и који садрже упадљиве недостатке или закључке који су чињенично неутемељени.

Огроман раскорак између становишта тужилаштва и одбране када је реч о броју жртава на овом стратишту значајан је не само у смислу цифара, већ и симболички. Од свих места погубљења везаних за Сребреницу, Пилица је релативно најбоље документована. Свако озбиљније урушавање сребреничке приче у вези са Пилицом нужно се одражава на веродостојност сребреничке приче у целини. Поред тога, то би се непосредно одразило и на кредибилитет „крунског сведока“ тужилаштва, Дражена Ердемовића, и на његову верзију догађаја. Ердемовић је 1996. године био оптужен за учешће у погубљењима у Пилици и признао је да је лично убио између 70 и 100 заробљених Муслимана, али му за то није било суђено пошто је склопио договор са тужилаштвом. За злочине које је признао, он је био осуђен на пет година затвора, од чега је издржао само две и по, и за узврат за тако благу казну добио је промењени идентитет и доживотно издржавање под условом да сведочи у корист тужилаштва на свим суђењима у вези са Сребреницом. Од тада се појављивао пред судом пет пута а његови искази били су противуречни и неубедљиви до те мере да је Жерминал Чивиков био подстакнут да о томе напише запажену критичку анализу под насловом, „Сребреница: Крунски сведок.“[1]

Да ли ће веће сада одбацити тезе тужилаштва које се темеље на Ердемовићевом сведочењу и да ли ће уместо њих извући закључак да је у Пилици био стрељан драстично мањи број заробљеника? Да исто питање поставимо на други начин, да ли треба да поклонимо веру материјалним доказима или (како би се изразио професор Едвард Херман) голим тврдњама тужилаштва и сребреничког лобија? Уколико буде дошло до искорака из званичне приче у пресуди овога већа, сигурно је да ће последице бити осетне. У најмању руку, то ће омогућити подношење захтева за преиспитивање свих претходних закључака и осуда из разних суђења који су се темељили на лажним доказима. Што се тиче опште правне квалификације о

геноциду, та теза ће у таквом случају бити још много мање одржива него што је сада.

Вредно је помена да се од појављивања Чивиковљеве разорне критике Ердемовићевог сведочења догодило неколико врло значајних ствари на пољу правосуђа. Пре свега, тужилаштво је одлучило да Ердемовића више не изводи као сведока, бар не уживо и не у предмету *Пелемиш и Перић*. Уместо тога, изабрало је мање опасну варијанту да приложи запис његових изјава и сведочења у другим предметима и суђењима. Предност таквог потеза је у томе што је на тај начин избегнута могућност темељног и потенцијално катастрофалног унакрсног испитивања „крунског сведока.“ Затим, тужиоци су очигледно пажљиво прочитали Чивиковљеву књигу (мада то сигурно да не би радо признали) и они су свој доказни материјал прекомпоновали у складу са тиме. У предмету *Пелемиш и Перић* они су довели два заштићена сведока који су за себе тврдили да су очевици који су преживели масакр у Пилици. Они су дошли у судницу очигледно припремљени од стране тужилаштва да током свог излагања избегну неке од ноторних несувислости из Ердемовићевог сведочења. На пример, Ердемовић је тврдио да се операција у Пилици, која је наводно резултирала убиством 1,200 жртава, одвијала у групама од по 10 и да је тим ритмом масовно погубљење почело у 10 часова ујутру и да је било завршено у 15 часова после подне 16. јула 1995. године. Та се прича, међутим, распала када је Жерминал Чивиков израчунао да је у складу са таквим сценаријом стрељачки строј имао само по 2,5 минута времена да веже, доведе и стреља сваку групу од по 10 људи, што у тим параметрима поставља питање изводљивости. Наравно, све док се нико није бавио математиком нити је пред јавношћу проблематизовао овако невероватан след догађаја, нико није ни обраћао пажњу на рупе у Ердемовићевој причи и оне су зато остале непримећене и небитне. Разна већа Хашког трибунала и Државног Суда БиХ годинама су по аутоматизму усвајале Ердемовићеве апсурдне тврње и уграђивале их у своје пресуде.[2] Али тужиоци су сада принуђени да се суоче са неким новим стварностима.

Следствено томе, један од наводно преживелих је изјавио да масовно стрељање у Пилици ипак није трајало пет часова, него пуних шест. Други сведок је своју причу ставио у још шире временске оквире тако што је изјавио да је стрељање трајало „до мрака.“ А као што тужилац није пропустио да љубазно подсети присутне, „сви знамо да у јулу мрак пада касно навече,“ тако да су увиђавношћу овог другог сведока убице добиле још неколико часова да обаве свој посао. Да би им извршење задатка било још лакше, нови сведоци су знатно повећали и бројност група које су биле одвођене на стрељање са 10, како је тврдио Ердемовић, на 25 или 100, у зависности чијој причи од ова два нова „крунска сведока“ желите да поверујете.

Урушавање званичног сребреничког наратива у Сарајеву прошле недеље догађај је који заслужује да буде забележен и пажљиво размотрен. Када су поборници једне приче принуђени да прибегавају застрашивању и уцењивању сведока то је солидан доказ да се та прича налази на врло климавим ногама. А ако се кључни елементи те приче морају успут преправљати у покушају да се њена веродостојност спаси, поставља се питање шта ће од те приче на крају остати када завеса падне.

[1] Жерминал Чивиков, „Сребреница: крунски сведок“ (Београд, 2009), електронска верзија на http://www.srebrenica-project.com/sr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=22&Itemid=19

[2] За осврт на Чивиковљеву књигу на енглеском, погледати критику коју је написао John Laughland у Brussels Journal на http://www.brusselsjournal.com/node/3894 а на српском текст Едварда Хермана на http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=22971

La source originale de cet article est Mondialisation.ca
Copyright © Stefan Karganović, Mondialisation.ca, 2011

Articles Par : Stefan Karganović

Avis de non-responsabilité : Les opinions exprimées dans cet article n'engagent que le ou les auteurs. Le Centre de recherche sur la mondialisation se dégage de toute responsabilité concernant le contenu de cet article et ne sera pas tenu responsable pour des erreurs ou informations incorrectes ou inexactes.

Le Centre de recherche sur la mondialisation (CRM) accorde la permission de reproduire la version intégrale ou des extraits d'articles du site Mondialisation.ca sur des sites de médias alternatifs. La source de l'article, l'adresse url ainsi qu'un hyperlien vers l'article original du CRM doivent être indiqués. Une note de droit d'auteur (copyright) doit également être indiquée.

Pour publier des articles de Mondialisation.ca en format papier ou autre, y compris les sites Internet commerciaux, contactez: media@globalresearch.ca

Mondialisation.ca contient du matériel protégé par le droit d'auteur, dont le détenteur n'a pas toujours autorisé l'utilisation. Nous mettons ce matériel à la disposition de nos lecteurs en vertu du principe "d'utilisation équitable", dans le but d'améliorer la compréhension des enjeux politiques, économiques et sociaux. Tout le matériel mis en ligne sur ce site est à but non lucratif. Il est mis à la disposition de tous ceux qui s'y intéressent dans le but de faire de la recherche ainsi qu'à des fins éducatives. Si vous désirez utiliser du matériel protégé par le droit d'auteur pour des raisons autres que "l'utilisation équitable", vous devez demander la permission au détenteur du droit d'auteur.

Contact média: media@globalresearch.ca